Závěrečná zpráva ze semináře

Kam se posunula návazná poporodní péče v roce 2024?

Dvoudenní odborný seminář pro porodní asistentky
uskutečněný 22. a 23.11.2024 pod záštitou
Primátora hlavního města Prahy
doc. MUDr. Bohuslava Svobody, CSc.

Na úvod je třeba poděkovat hlavnímu městu Praha za podporu semináře „Kam se posunula návazná poporodní péče v roce 2024“, za podporu porodních asistentek a především za poskytnutí prostor pro konání semináře v budově starobylé Staroměstské radnice, v Sále Architektů.

Cílem setkání bylo nejen přinést nové informace (ačkoli tento cíl je diskutabilní, vzhledem k různorodosti informací/znalostí, se kterými účastnice na seminář přicházejí), ale především sdílet zkušenosti, posun ve výuce či praxi, hledání nových cest pro zlepšení vlastní činnosti.

Účastnice přijely ze všech krajů České republiky (kromě Karlovarského), některé vážily cestu až ze Slovenska. Sešlo se nás 65.

Kudy a kam by měla směřovat porodní asistence v České republice?

To je otázka k hlubokému zamyšlení. Vzbuzuje další otázky pro jednotlivé porodní asistentky i teprve začínající studentky, jako na příklad:

Kdo opravdu jsem?

Proč dělám/chci dělat porodní asistentku? Jak vnímám poslání, které jsem si zvolila?

Změna v myšlení a jednání společnosti začíná u změny myšlení a jednání jejich členů. Chceme-li, aby se něco v porodní asistenci změnilo, aby se něco zlepšilo, musíme tím směrem vést své vlastní kroky. Vždyť mír ve světě začíná mírem a pokojem v každém z nás.

Klíčová slova pro úspěšný rozvoj porodní asistence v následujících letech jsou:

Sdílení
Spolupráce
Sounáležitost
Hrdost na své povolání (je logickým vyústěním tří výše zmiňovaných slov)

Jasný obraz profese pro odbornou i laickou veřejnost tvoří:

1. Chování příslušnic profese. Každé jednotlivé porodní asistentky.
2. Jasně, přehledně a stručně formulované doporučené postupy pro péči, kterou porodní asistentka poskytuje (tzv. „kouknu a vím“).
3. Celostátní rozsáhlá informační kampaň cílící na důvěrné seznámení veřejnosti s možnostmi a dosahem profese porodní asistence.

Šíření povědomí o praktikujících porodních asistentkách

Existují mapy porodních asistentek. Jak se na mapu přihlásit lze zjistit na stránkách **UNIPA** (www.unipa.cz) nebo **Porodního domu U čápa**, o.p.s. (www.pdcap.cz). Tam se také veřejnost dozví o nabídce péče jednotlivých porodních asistentek.

Přednášející odvedly skutečně dobrou práci. Z jejich projevu bylo vidět nadšení a zaujetí pro věc, které se věnují, ať je to vzdělávání porodních asistentek nebo činnost v praxi. Kvalita nabídky vzdělávání studentek se výrazně zvyšuje. Záleží především na studentkách, kolik si z nabízeného vezmou a oč své studium ještě rozšíří.

Podněty k dalšímu vzdělávání

Diastáza břišního svalstva může být fyziologická anebo to může být nemoc. Účastnice semináře dostaly informační materiály, které jim věnovala paní **Ing. Anna Nováková** (www.coreyoga.cz). A vyslechly přednášku fyzioterapeutky **Mgr. Kristiny Bertošové** (www.bertosova.com), která byla k dalšímu vzdělávání jasnou pozvánkou.

Přirozené plánování rodičovství může sloužit nejen k zabránění nežádoucího otěhotnění, ale také k léčbě některých druhů neplodnosti páru. Velmi živé a zajímavé sdělení přednesla **MUDr. Ludmila Lázničková** (www.cenap.cz). Zprostředkovat kontakt nebo poradit ženám po porodu s touto metodou bude jistě radost pro všechny porodní asistentky.

Proč se některé děti nechtějí/nemohou přisát objasňovala **MUDr. Judita Hofhanzlová** (www.calendula.cz). Jsou situace, kdy prosté laktační poradenství nestačí a zdravotník/pečující osoba musí jít hluboko do jádra problému. Mnohdy do historie rodiny,

vztahu matky dítěte s vlastní matkou, průběhu těhotenství, průběhu porodu, psychiky matky i psychiky narozeného dítěte. Ne vždy jsou vhodná homeopatika „na zvýšenou produkci mléka“ bez širšího zhodnocení situace. Mnohdy může pomoci rada zkušeného homeopata, který odhalí problém zcela jinde, než bychom ho na první pohled hledali.

Kraniosakrální terapie je jemná, dotyková, komplementární terapeutická metoda, která se zaměřuje na léčbu a harmonizaci kraniosakrálního systému. **Petra Dušková** posluchačky seznámila s principy na kterých tato léčba stojí, pro koho je určena a jaké zdravotní problémy se jejím prostřednictvím dají řešit. Přednáška byla pozvánkou k hlubšímu prozkoumání daného tématu.

Inspirace ze zahraničí – Holandsko

Koncem devadesátých let minulého století přispěla paní **Mary Zwart** významným způsobem k procitnutí porodních asistentek v České republice. O Nizozemí se začalo hodně mluvit v souvislosti s kontinuální primární porodnickou péčí, komunitními porodními asistentkami a porody v domácím prostředí.

Letos jsme navázali kontakt s praxí porodních asistentek v městečku Voorhout v Jižním Holandsku. Prostřednictvím prezentace paní **Sary Spruitenburg** jsme se dozvěděli, jaké hodnoty a postupy zůstávají v Holandsku stejné a neměnné a co se za posledních 10 let změnilo. Celou prezentaci je možné si přečíst na www.pdcap.cz . Případné dotazy posílejte na info@vpvoorhout.nl (v angličtině či holandštině 😊)

Hledání cesty se prolínalo mnoha prezentacemi. A lze jásat. Hurááá, blýská se na dobré časy! Cestu se snaží najít jak jednotlivé porodní asistentky, tak nemocnice, a stále častěji se objevuje spolupráce porodnic s komunitními porodními asistentkami.

Stávající možnosti poskytování návazné poporodní péče:

- Samostatná komunitní porodní asistentka se stará o ženu v těhotenství, během porodu doma/v porodnici, po porodu (většinou po „ambulantním porodu). Cena za poskytovanou péči je smluvní. V případě, že má porodní asistentka uzavřenou smlouvu se zdravotní pojišťovnou a péči porodní asistentky si vyžádá lékař, může být péče ze zdravotního pojištění částečně hrazena.
- Porodní asistentka je na částečný úvazek zaměstnaná v porodnici a současně pracuje jako OSVČ v komunitním prostředí. Porodnice uzavře s pojišťovnami smlouvu o poskytování návazné poporodní péče a vysílá porodní asistentku k ženám, které o tuto péči mají zájem.

Vize budoucnosti:

- Porodnice zaměstnávají tým porodních asistentek, jejichž náplní práce je poskytovat návaznou poporodní péči ženám, které v dané porodnici porodily. Péči z velké části hradí pojišťovna, žena doplácí jen zvláštní, pojišťovnou nehrazené úkony nebo nadstandardně prodloužený čas potřebný k poskytnutí žádané péče. (spíše britský model)
- Porodnice k rozšíření nabídky svých služeb využívají komunitní porodní asistentky. Při příjmu se žen aktivně ptají, zda mají svou porodní asistentku, která se o ně po propuštění z porodnice bude starat v domácím prostředí. Pokud žena takovou nemá, doporučí jí porodní asistentku porodnice (spíše nizozemský model).

Krátký vstup **MUDr. Petra Holby**, představující vizi porodnice v Litoměřicích, zahájil diskusi o plánech této porodnice do blízké budoucnosti. Příspěvek je dostupný na www.pdcap.cz.

Dobré prospívání dítěte v prvních dnech po porodu bylo téma **MUDr. Ivy Bodnarové.** Posluchačky získaly přehled o hlavních příznacích či projevech dítěte, které by rozhodně neměly při péči o ženu a dítě v prvních dnech po porodu přehlédnout, nebo kterým je třeba věnovat zvýšenou pozornost.

Podpora kojení byla tématem přednášky **Mgr. Andrei Polokové** z občanského sdružení Mamila. Přednáška se odkazovala na studie WHO dokazující prospěšnost mateřského mléka pro zdraví a prospívání dětí v novorozeneckém a kojeneckém věku. Je škoda, že v přednášce zaznívala důrazněji kritika firem vyrábějících náhrady mateřského mléka, případně lahvičky a savičky a jejich agresivního marketingu vůči ženám, než např. nabídka dalšího vzdělávání směřovaná k porodním asistentkám. Bohužel nezazněla informace o tom, co mají dělat ženy, které z nějakého důvodu opravdu kojit nemohou nebo nechtějí a co a jak mají těmto ženám poradit porodní asistentky.

Tématicky zaměřené diskuse

Návazná poporodní péče v České republice – diskuse

Jak je financovaná?

Většinou si hradí poskytovanou péči přímo žena sama.
Jen málo porodních asistentek v České republice má smlouvu s pojišťovnou. Aby mohla být péče porodní asistentce pojišťovnou proplacena, musí si ji vyžádat lékař.

Péče je finančně podhodnocena.

Některé porodnice navazují na tuto péči smlouvu s pojišťovnami samy a svým smluvním/zaměstnaným porodním asistentkám pak péči proplácí.

Mají ženy zájem o návaznou poporodní péči?

Zájem žen často závisí na jejich informovanosti. Často ani nevědí, že návaznou poporodní péči mohou chtít, jaký je její rozsah a co od ní mají očekávat.

Jak informujete ženy o možnosti využít poporodní péči poskytovanou porodními asistentkami?

Informace jsou většinou jen lokální. Porodnice nabízí „svým“ maminkám letáčky. Pasivně informuje UNIPA na webových stránkách i Porodní dům U čápa, o.p.s. na Mapě poporodních asistentek.

Chybí rozsáhlá kampaň.

Je ve vašem okolí dostatek porodních asistentek poskytujících návaznou poporodní péči?

V mnohých oblastech ČR je velmi málo porodních asistentek, které by poskytovaly návaznou poporodní péči. I v porodnicích, které se rozhodly tuto péči nabízet pozorují, že zájem poskytovat poporodní péči v domácím prostředí žen, je malý.

Co brání většímu rozšíření návazné poporodní péče?

Efektivní osvěta směřovaná jak k porodním asistentkám, tak k ženám/veřejnosti se zdůrazněním prospěšnosti této péče pro zlepšení fyzického i psychického zdraví žen.
Fakt, že tato péče není plošně hrazená ze zdravotního pojištění.
Vedení studentek k samostatné práci v praxi.

Co by mohlo pomoci rozšířit nabídku návazné poporodní péče?

Široká osvěta v médiích – televize, rozhlas, tisk.
Osvěta i pro další zaangažované profese (záchranáři, lékaři)

Publikace, v níž by porodní asistentka předávala své zkušenosti a moudra „své dceři“. Využitelná jak pro nastávající matky, tak začínající porodní asistentky.

Jak mohou pomoci profesní organizace PA?

Důrazným prosazováním autonomie profese v systému zdravotní péče v ČR.

Jednáním o posílení úlohy porodní asistence v systému zdravotní péče v ČR např. s MZČR nebo zdravotními pojišťovnami.

Kroky navrhované pro rok 2025

- Organizace vzdělávacího zájezdu/stáže pro vyučující porodních asistentek, otevřeného pro porodní asistentky z praxe. Využití nabídky Domu zahraničních služeb.
- Vytvoření nabídky a příprava scénáře pro případný pořad v televizi (pracovní název „Porodní asistentka pro dceru“)

Mezinárodní etický kodex marketingu náhrad mateřského mléka

versus

podpora kojení v praxi

K účasti na semináři a k diskusi byly pozvány:

Laktační liga – MUDr. Mydlilová se omluvila s tím, že má na starosti jiné projekty

Mamila – Mgr. Andrea Poloková se účastnila jak přednáškou, tak příspěvkem do diskuse

Ústav pre podporu dojčenia – ačkoli zprvu účast přislíbili, později ji odvolali z časových důvodů

Spokojeni, z.s. – na žádnou ze zaslaných pozvánek nereagovali

Na co je zaměřen Mezinárodní etický kodex marketingu náhrad mateřského mléka?

Cílem tohoto kodexu je přispět k zajištění bezpečné a adekvátní výživy pro kojence prostřednictvím ochrany a prosazování kojení a zajištěním správného užívání náhrad mateřského mléka, pokud jsou nezbytné, na základě adekvátní informovanosti a prostřednictvím vhodného marketingu a distribuce.
Zdroj: www.cneos.cz a také www.spokojeni.org . Na těchto stránkách je i překlad celého textu Kodexu.
Z textu kodexu je patrné, že původní autoři díla brali v úvahu, že existují matky, které kojit nemohou, a že existují děti, které se bez náhrady mateřského mléka neobejdou.

Kdo může poskytovat „adekvátní informovanost“? Jak v tomto ohledu zařadit/definovat zdravotnického pracovníka porodní asistentku?

Objektivní odpověď lze nalézt v **Mezinárodní definici porodní asistentky** viz www.mzd.gov.cz a také https://www.pdcap.cz/Texty/PA/DefinicePA.html (včetně originální verze v AJ). Z Definice zjistíme, že porodní asistentka je kompetentní starat se nejen o ženu v reprodukčním období, ale také o novorozence a děti v kojeneckém věku. Těžko tedy uvěřit, že by se starala o novorozence, ale jeho výživu by nebrala v úvahu.

Otázky k zamyšlení:

- Mohou nahradit kurzy úzce zaměřené na kojení celostní zdravotnické vzdělání porodních asistentek, při němž se učí nevidět ze ženy jen prsa, ale vidět ji jako „psychosomatickou“ osobu (jinými slovy osobu, která má nejen tělo, ale i duši), která tvoří s dítětem (zvláště v prvních měsících po porodu, nedělitelnou dvojici?
- Jsou způsob a obsah výuky ve výukových programech škol vzdělávajících porodní asistentky dostatečné? V čem je možné obsah či formu vzdělávání v oblasti podpory kojení zlepšit?
- **Existují v České republice porodní asistentky, které by pod vlivem reklamy (cílené na ženy), doporučovaly ženám náhražky mateřského mléka?**

Co je etické a co je neetické hovoříme-li o podpoře kojení?

Nestátní neziskové organizace (např. **Mamila**, **Laktační liga**, zapsaný spolek **Spokojení**, na Slovensku **Inštitút pre podporu dojčenia**) propagují kojení velmi důrazně. Jistě s dobrou vůlí. To samé učí i laktační poradkyně, které vzdělávají.
Jenže ta důraznost vede občas k tomu, že ženy, které nemohou nebo z osobních důvodů nechtějí kojit nebo u nichž nejde kojení hladce, získají dojem, že jsou „nedobré“ matky, že jsou v jistém ohledu horší než ty, co kojí bez potíží. Vlastně dochází k podobnému jevu, který vyčítají tyto organizace firmám vyrábějícím náhražky mateřského mléka nebo savičky či lahvičky, tedy pocit, že „nejsem dobrá matka, protože nedopřeju dítěti to nejlepší dostupné“ v dostatečném množství. Nadto mnohé urputné podporovatelky kojení popírají fakt, že existují děti, které z nějakého vážného důvodu nemohou být kojeny a potřebují náhradní výživu náhradním způsobem. Mnohdy nepřipouštějí fakt, že některé děti uspokojení sacího reflexu potřebují pro stabilizaci nervového systému a není uskutečnitelné, aby je matka měla u prsu téměř neustále několik měsíců. Mnoho dětí využívá blaha obojího: mateřského mléka i dudlíku. A to i dlouhodobě.
Co je zde etické a co není?

Organizace důrazně podporující kojení vyčítají firmám, že ze svých výrobků (nejen náhražek mateřského mléka) mají veliké zisky.
Kurzy pro laktační poradkyně jsou velmi drahé. VZP nechce proplácet ženám laktační poradenství, jestliže jejich laktační poradkyně neprošla kurzem Laktační ligy nebo Mamily. To znamená že porodní asistentky jsou v současné době nuceny zaplatit vysoký obnos za vzdělání v oblasti, kterou studovaly na vysoké škole, jestliže chtějí vyjít vstříc ženám a poskytnout jim péči hrazenou z veřejného zdravotního pojištění.
Z určitého úhlu pohledu jde i ze strany důrazných podporovatelů kojení („kojení za každou cenu“) ke generování zisku a vytváření nátlaku na ženy i porodní asistentky.
Je to etické?

Možné řešení: Doplnit informace, pokud opravdu chybí, vyučujícím porodní asistence, jejichž oborem, je výuka Zdravé a bezpečné výživy novorozenců a dětí v kojeneckém věku.

Rezoluce 2016 WHA69.9
…Pokyny dále definují střety zájmů, jež jsou nepřípustné ve zdravotnickém systému, u odborných společností, zdravotníků a nevládních organizací, jako je přijímat vybavení nebo služby od společností, které dodávají na trh výživu pro kojence a malé děti; přijímat od těchto společností dary nebo pobídky; umožňovat, aby tyto společnosti prostřednictvím zdravotnických zařízení rozdávaly rodičům, pečovatelům a rodinám jakékoliv dárky nebo poukázky; umožňovat těmto společnostem sponzorovat setkání pracovníků ve zdravotnictví a vědecká setkání atd.

Může skutečně nedodržení této rezoluce a využití finanční podpory pro uspořádání odborného semináře ovlivnit počet kojených dětí nebo počet matek, které se rozhodnou upřednostnit náhražky mateřského mléka před kojením? Zvláště jedná-li se o konferenci, seminář nebo vědecký projekt týkající se podpory kojení ve všech ohledech?

Odkud mají získat podrobné informace porodní asistentky, dětské sestry, pediatři nebo lékárníci?
Je to skutečně neetické?

Porodní asistentka by měla být těhotné a rodící ženě a ženě v poporodním období průvodkyní a rádkyní. Kde má ona sama získávat informace z oblasti náhradní výživy nebo řešení obtíží při kojení? Případně kde by měli tyto informace získávat pediatři?

Na tuto otázku jsme nezískali důvěryhodnou odpověď.

Porodnice zaměstnávají porodní asistentky a dětské sestry. Mnohdy využívají i laktačních poradkyň (často nezdravotníků). PROČ?

Nejsou snad porodní asistentky a dětské sestry dostatečně kompetentní podpořit matku při nástupu laktace a poskytnout radu, jak co nejefektivněji laktaci udržet?

Výše zmíněný fakt přináší ženám často zmatek a je důvodem jejich nespokojenosti, rozladění až stresu, protože není ojedinělé, že každá profese informuje ženu ze svého pohledu mnohdy protichůdně než předcházející.

Ani porodní asistentky a dětské sestry nejsou v poskytování informací jednotné. Dětské sestry se starají pouze o přisátí dítěte a trošku o prsa, ale matka není jejich obor. Jen v nemnoha nemocnicích v České republice se o ženu i dítě stará porodní asistentka, v jejíž kompetenci jsou jak matka, tak novorozené dítě.

V současné době není Mezinárodní kodex marketingu náhrad mateřského mléka dostatečně implementován do systému poskytování zdravotnické péče v České republice a už vůbec ne do povědomí veřejnosti.

Kdo se o to nezaujatým a nezavádějícím způsobem postará?

Co je důležité při výuce studentek v oblasti podpory kojení a zdravé výživy?

Aby měly faktické znalosti, praktické dovednosti a aby dokázaly používat zdravý selský rozum!

Zuzana Štromerová, BSc

Porodní dům U čápa, o.p.s., Praha

30.11.2024